

goromba, harcias stílusa jelenleg a Kreml magatartásának mintaképeül szolgál belföldön és a világpolitikai arénában egyaránt. „Verekedés, botrányok, nyilvános durva viselkedés az ellenfelekkel szemben – mindez megszokottá vált az orosz politikában. Ma mindenki úgy tesz, mint ő. Figyelje csak meg a diplomatáinkat. Most pont úgy beszélnek, mint Zsirinovszkij” – magyarázza Hamraje. Régebben azt hitte, hogy az ilyen birodalmi bohóckodás természeténél fogva „be fogja oltani” az orosz lakosságot a jobboldali nézetek ellen, mivel lehetetlenné teszi ennek az ideológiának a komolyan vételét. Hamraje azonban ma bevallja, hogy tévedett: „Úgy tűnik, hogy ez nem védőoltás volt, hanem valamiféle hormon, amely Putyin alatt kezdett el dolgozni a vérben.”

(Meduza)

Scott Peterson

Az ukrán ortodox egyház szerint az evangéliumot kell követni, nem Putyint

MIÉRT ÍRTUK EZT

Az ukrán ortodox egyház, felbőszülve azon, hogy Kirill moszkvai pátriárka támogatja az orosz inváziót, csaknem 350 év után önálló útra tért.

Andrij Kljusev pápa díszes ortodox keresztény templomának aranykupolái alatt már évek óta próbálja meggyőzni kicsiny ukrán gyülekezetét, hogy hagyjon fel a Moszkva iránti több évszázados hűséggel. Nem sejtette, hogy maguk az oroszok lesznek azok, kegyetlen megszálló erők formájában, akik majd végül elűzik a nyáját a moszkvai székhelyű egyházból, miután mesterlövészt állítottak templomának tetejére Kijev Irpin nevű elővárosában, és napokig fogva tartották és verték az egyház önkénteseit.

Május közepén Andrij atya gyülekezete – különböző atrocitások megtapasztalása után – arra szavazott, hogy szakít az orosz ortodox

egyházzal és annak moszkvai pátriárkájával, Kirillel, aki Vlagyimir Putyin orosz elnök szoros szövetségese és lelkes támogatója a „metafizikai küzdelemnek” tekintett ukrániai háborúnak.

Május utolsó hetében pedig egy az ortodox világot megrengető ekleziasztikus földrengés történt: Ukrajna Moszkvához hű egyházának elöljárósága tömegesen követte Andrij atya példáját, a háborút „a »Ne ölj!« isteni parancs megszegésének nyilvánította, és hivatalosan is visszavonta Kirill pátriárkanak tett hűségesküjét. A szkizma megdőbentő következménye Oroszország ukrániai inváziójának, amely szétszakította az évszázados kötelekeket – a soraiban 100 millió hívőt számláló – orosz ortodox egyház vezetése, valamint az Ukrajnában és másutt élő egyháztagok között, akiket iszonyattal tölt el a háború.

A Stockholm-szindróma lerázása

Nem volt könnyű a Moszkvától való elszakadásról dönteni Andrij atya hívei számára. A Szent Miklósról elnevezett templomuk bejárata felett a szent szeme helyén golyó ütötte lyuk éktelenkedik az őt ábrázoló festményen. „Némely embernek Stockholm-szindrómája van. Megverik őket, szétrombolják a házaikat, és mégis Kirillt támogatják; ez megdőbentett” – mondja Andrij atya, egy megnyerő mosolyú, magas pap, miközben az égő gyertyák és a tömjén illatával teli templomában beszélt. Hetekig tartó vitákba telt, még azután is, hogy világossá vált az oroszok által okozott pusztítás nagysága, mielőtt az egyháztagok rászánták volna magukat, hogy hátat fordítsanak Moszkvának, amelynek már 1686 óta a fennhatósága alá tartoztak. Ezzel a tettükkel egy egész világnézetnek fordítottak hátat.

Moszkva azzal érvel a háború mellett, hogy Ukrajna egy nagyobb *Russzkij Mir*, azaz orosz világ szerves és testvéri része, egy „új-imperialista projekt történelmi és lelki központja az oroszul beszélő népek egybegyűjtésére és a volt szovjet országok újraegyesítésére. „Putyin elnök számára – aki a szovjet korszak

utáni személyes vallási ébredést hirdet – az ukrán hívők elvesztése az orosz háborúnak különös fájdalommal járó következménye lesz” – mondja Anton Fomenko tiszteletes, a Kijevi Nemzeti Pedagógiai Egyetem története, római katolikus pap, aki az orosz ortodox egyházzal írt doktori disszertációját. „Mérhetetlenül szeretnének Kijevvel kapcsolatban maradni, mert Kijev ... az orosz ortodoxia szülőföldje – mondja Fomenko atya. – Itt, Kijevben keresztelkedtek meg a szláv törzsek, amelyek keresztények lettek. Ez olyan, mint amikor van egy fánk, és annak vannak gyökerei. Ha elvágjuk a gyökereit, a fa elpusztul.”

Putyin Káinra emlékezett

A Moszkvához hű hívek számára a megszállás „katasztrófa” volt Fomenko szerint. Ezek a hívek „úgy érezték a háború kezdetétől fogva, hogy egész világnézetük összeomlott. Nem tudják, mitévők legyenek most.” A Szovjetunió 1990-es összeomlásával az orosz ortodox egyház ukrán ága fél-autonómiát kapott Moszkvától, és új névvel illették: „Moszkvai Patriarchátus Ukrán Ortodox Egyháza” (UOK-MP). Amióta azonban Oroszország 2014-ben elfoglalta a Krímet és támogatja a donbaszi szeparatistákat, egyre nő Ukrajnában egy külön egyházi testület létjogosultságának támogatottsága. 2019-ben megalakult az ukrán ortodox egyház, és Bartholomaiosz konstantinápolyi pátriárka, a keleti ortodoxia spirituális vezetője „autokefália” rangot adott neki – ezt a lépést Moszkva jogellenesnek minősítette.

Ukrajna megszállása újra felélesztette a vágyat a teljes függetlenségre. Amikor elkezdődött a háború, az ukrainai ortodox egyház vezetője, Epifánusz metropolita azt mondta, hogy „az Antikrisztus szelleme működik Oroszország vezetőjében”, és Hitlerhez hasonlította Putyin elnököt. Még Onufrij metropolita, az ukrainai Moszkva-barát egyház feje is elítélte az inváziót „mint Káin bűnének megismétlését, aki irigységből ölte meg saját testvérét”.

Mindkét fél megáldása

A parókiák papjainak jutott a feladat, hogy ezen az aknamezőn navigáljanak, gyakran ortodox egyházi hagyományok súlya és a háború uszító politikája között vergődve. Jól példázta ezt a dilemmát Petro Pavlenko atya; a nyakában óriási keresztet viselő, szürke szakállas ortodox pap mindig hű volt a moszkvai patriarchátushoz, széles mozdulatokkal gesztikulálva beszél:

„Ez a háború nagy hiba. Nem szabadott volna megtörténnie, ez bűn” – mondja ikonokkal borított templomában Hosztomelben, Kijev északi elővárosában, ahol a háború kezdetén orosz ejtőernyősök szálltak le a katonai repülőtéren. Petro atya elmesélte, hogyan támogatta és áldotta meg az ukrán csapatokat, mielőtt azokat visszavonulásra kényszerítették, sőt még a „soha nem adjuk fel” szavakat is felfújta festékszóróval egy közeli bolt falára, hogy buzdítsa őket. De azután viszályt idézett elő, mivel az előrenyomuló orosz tankokat és csapatokat is megáldotta, amely cselekedetével békét akart teremteni, hogy azok „visszamenjenek otthonaikba és szülőföldjükre”, de helyett a helyiek gyanakvását váltotta ki. „Megáldottam [az oroszokat], és kértem őket, hogy fejezzék be a háborúskodást – mondja Petro atya. – Azt mondtam nekik: »Nem kell ukránokat ölni. Testvérek vagyunk.«”

Petro atya elmeséli, hogy az orosz erők visszavonulása után fenyegetéseket kapott. Háborúellenes üzeneteket festett a Szvjato-Pokrovszka (’A szent közbenjárásért’) nevű templomát körülvevő épületekre, és az egyik oldalajtóra a következőt írta: „Mi békés ortodox emberek vagyunk. Ne nyúljatok a templomunkhoz.” „Mi ukránok vagyunk. Szeretjük Ukrajnát. Imádkozunk a győzelemért” – mondta Pedro atya, hozzátéve, hogy a háború „sérti az isteni törvényeket”. Ezzel együtt óvakodott attól, hogy bírálja Kirill pátriárkát, mert az támogatja a háborút, mint a „bűn” elleni küzdelmet, és rokonszenvez Putyin elnök „orosz világ” elképzelésével.

A létért vívott küzdelem

„Oroszországot birodalmi nacionalizmus jellemzi, és nincs hely nemzetként az ukránok számára – mondja Andrij Dudcsenko esperes, a Kijevi Ortodox Teológiai Akadémia hittudományi